

Vergaderjaar 2008–2009

21 501-30

Raad voor Concurrentievermogen

Nr. 205

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 mei 2009

Mede namens de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bied ik u hierbij de geannoteerde agenda aan van de Raad voor Concurrentievermogen van 28 en 29 mei en van de Ruimtevaartraad van 29 mei. In de bijlage vindt u een toelichting per onderwerp.

Tijdens het gedeelte over industrie en interne markt op 28 mei zal worden gesproken over de voortgangsrapportage van het Tsjechisch voorzitterschap op het terrein van het gemeenschapsoctrooi en bijbehorend systeem voor geschillenbeslechting. Daarnaast wordt een principeakkoord verwacht over een adviesaanvraag aan het Hof van Justitie over de verenigbaarheid van de door het voorzitterschap voorgestelde «gemengde overeenkomst» inzake octrooigeschillenbeslechting, met het EG-recht. Ook zullen naar verwachting conclusies worden aangenomen over Europees industriebeleid en de derde strategische evaluatie van het programma betere regelgeving. Daarnaast zal van gedachten worden gewisseld over de implementatie van de *Small Business Act*.

Voorafgaand aan de Raad voor Concurrentievermogen op 29 mei zal een Ruimtevaartraad worden gehouden. De uitkomsten van de Ruimtevaartraad zullen vervolgens naar verwachting worden bekrachtigd in de Raad voor Concurrentievermogen. Tijdens het onderzoeksgedeelte van de Raad zal naar verwachting een politiek akkoord worden bereikt over het voorstel voor verordening van een communautair juridisch kader voor Europese consortia die gezamenlijke grootschalige onderzoeksfaciliteiten oprichten. Voorts zal de Raad naar verwachting conclusies aannemen over de evaluatie en effectbeoordeling van de EU kaderprogramma's op het gebied van onderzoek en technologieontwikkeling, over de onderzoeksinfrastructuren en regionale dimensie van de Europese Onderzoeksruimte, en over de realisering van de Visie Europese Onderzoeksruimte 2020.

Onder het agendapunt «Diversen» zullen de Commissie en het Voorzitterschap presentaties geven over de stand van zaken van de richtlijn consumentenrechten, de uitkomsten van de informele Raad voor Concurrentie-

vermogen van 3–5 mei jl., de Trans-Atlantische Economische Raad, het voortgangsrapport van het Voorzitterschap over innovatie, het partnerschap voor loopbanen en mobiliteit van onderzoekers, de Commissie-mededeling over toekomstige technologieën (*Future Emerging Technologies*), de mogelijke associatie van Rusland bij Kaderprogramma's, ITER, Europees Instituut voor Innovatie en Technologie (EIT), Europese BV, de Conferentie «*Research Connection*» 2009, toerisme en Google books.

De minister van Economische Zaken,
M. J. A. van der Hoeven

Europees industriebeleid	Beleidsdebat en Raadsconclusies
<i>Small Business Act</i>	Beleidsdebat
Betere Regelgeving	Raadsconclusies
Octrooi strategie	
a. Gemeenschapsoctrooi	a. Voortgangsrapport
b. Geschilbeslechting	b. Voortgangsrapport
c. Adviesaanvraag Hof van Justitie	c. Principeakkoord
Conclusies <i>Space Council</i>	Raadsconclusies
Verordening voor een juridisch kader voor Europese onderzoeksinfrastructuren	Politiek akkoord
Evaluatie en effectbeoordeling van onderzoek- en technologieprogramma's, voortgangsrapportage uitvoering Zevende Kaderprogramma	Raadsconclusies
Onderzoeksfaciliteiten en de regionale dimensie van de Europese Onderzoekruimte	Raadsconclusies
Realisatie toekomstvisie Europese onderzoekruimte – voortgangsrapport	Raadsconclusies

Europees Industriebeleid

Beleidsdebat en Raadsconclusies

De Raad zal van gedachten wisselen over het Europese industriebeleid en vervolgens naar verwachting conclusies aannemen. In het licht van de economische crisis wenst de Raad de visie op het Europese industriebeleid te herbevestigen en een aantal initiatieven van de afgelopen periode in samenhang neer te zetten. Een gunstig ondernemingsklimaat, bevordering van innovatie en duurzaamheid en aandacht voor kansen en specifieke knelpunten (maatwerk) staan nog altijd centraal in het industriebeleid. In de conceptconclusies wordt nogmaals benadrukt dat maatregelen de interne markt niet mogen verstoren, moeten passen binnen de staatssteunkaders en dat er oog moet zijn voor het gelijke speelveld in de EU en wereldwijd. Meer specifiek wordt het belang benadrukt van vermindering van administratieve lasten en verbetering van toegang tot financiering voor bedrijven en wordt aandacht gevraagd voor de arbeidsmarkt en het op niveau houden van R&D-investeringen.

De conceptconclusies geven speciale aandacht aan grondstoffen en het concurrentievermogen van de chemische, automotive en metalelectro industrie. Er wordt verwezen naar het Grondstoffeninitiatief van de Commissie (TK 22 112, nr. 752). De Commissie wordt uitgenodigd om voor eind 2009 de kritieke grondstoffen voor de Europese industrie in kaart te brengen. Verder worden Commissie, lidstaten en andere belanghebbenden opgeroepen efficiënt brongebruik en recycling te bevorderen en wordt het belang van de internationale toegang tot grondstoffen benadrukt. Op het gebied van de chemische industrie wordt verwezen naar het rapport van de Groep op Hoog Nivea u inzake Chemie. Commissie, lidstaten en de industrie worden opgeroepen de aanbevelingen van deze groep te implementeren. De Commissie wordt in het bijzonder uitgenodigd om het concurrentievermogen van deze industrie te blijven monitoren en eind 2010 een evaluatierapport te presenteren over de geboekte resultaten. Wat de *automotive* betreft benadrukken de conceptconclusies het belang van de sector voor de Europese economie en verwijzen naar de raadsconclusies van maart 2009 en de mededeling van de Commissie over de *automotive* (TK 22 112, nr. 841). De Commissie zal naar verwachting eind 2009 een overzicht maken van de geplande wetgeving en andere initiatieven, die van invloed kunnen zijn op het concurrentievermogen van de sector. Ten aanzien van de metalelectro wordt verwezen naar het Electraraapport over het concurrentievermogen van de sector, waarin het belang van innovatie en R&D voor deze sector centraal staat. De Commis-

sie wordt uitgenodigd eind 2012 een evaluatie van de implementatie van aanbevelingen uit dit rapport te presenteren.

Ten slotte wordt de Commissie opgeroepen om zich met belanghebbenden te reflecteren op geboekte resultaten en de visie op het industriebeleid. De inzet op een kennisintensieve koolstofarme en energie-efficiënte economie staat daarbij centraal. In dat verband wordt verwezen naar het actieplan Duurzaam Produceren, Consumeren en Industriebeleid (TK 22 112, nr. 686) en de tussentijdse evaluatie van het Europese industriebeleid (TK 22 112, nr. 555), waarin geconstateerd wordt dat klimaatverandering één van de belangrijkste uitdagingen is voor het concurrentievermogen van de Europese industrie.

Nederland kan de conceptconclusies over het Europese industriebeleid verwelkomen. De visie op het Europese industriebeleid is in lijn met de Nederlandse visie, zoals neergelegd in de Industriebrief 2008. In de kern gaat het erom verbinding te leggen tussen versterking van het concurrentievermogen van de industrie en de rol van de industrie bij het oplossen van maatschappelijke problemen. Nederland vindt focus op de kwaliteiten van de Europese industrie van belang, zodat we straks sterker, slimmer en schoner uit de crisis komen. Nederland vindt een goed functionerende interne markt nog steeds een van de sleutels tot economisch herstel. Maatregelen mogen de interne markt niet verstoren, moeten passen binnen de staatssteunregels en bijdragen aan een gelijk speelveld.

Small Business Act – Stand van zaken

Gedachtewisseling

De Raad zal van gedachten wisselen over de implementatie van het actieplan voor het MKB op Europees én nationaal niveau. De Raad voor Concurrentievermogen heeft op 1 en 2 december 2008 de raadsconclusies «Think Small First – A Small Business Act for Europa» aangenomen met als annex een Actieplan van de Raad. In dat actieplan ligt de focus op drie gebieden, namelijk verbetering van toegang tot financiering, aanpak van de administratieve lasten en het vergroten van de markttoegang voor MKB bedrijven.

De belangrijkste acties op Europees niveau in de Small Business Act zijn een vijftal wetgevende initiatieven. Met de aanneming van de richtlijn over verlaagde BTW tarieven, de presentatie van de richtlijn over betalingsachterstanden en de presentatie van het voorstel het wetgevingsvoorstel voor verdere modernisering, vereenvoudiging en harmonisatie van de bestaande regels inzake btw-facturering zijn nu alle aangekondigde Europese wetgevende voorstellen gepubliceerd, in onderhandeling of afgerond. Daarnaast zijn er voor de drie prioritaire gebieden op Europees niveau diverse acties uitgevoerd. Zo heeft op het gebied van financiering de Europese Investeringsbank (EIB) een aantal financieringsconstructies geïntroduceerd. Op het gebied van de aanpak van administratieve lasten is er in de nieuwe Impact Assessment richtsnoeren meer aandacht voor de effecten van nieuwe regelgeving op het MKB. Ook wordt er gekeken naar mogelijkheid van introduceren van vaste verandermomenten voor Europese wetgeving. Voor het vergroten van markttoegang is de Commissie gestart met de zogenaamde «market monitoring». Hierbij wordt op basis van functioneren van de interne markt in de praktijk gekeken naar knelpunten en mogelijke verbeteringen van de werking van de interne markt. Ook heeft de Commissie een voorstel gepubliceerd voor een verordening voor het statuut voor een Europese BV om de grensoverschrijdende mobiliteit van ondernemingen te bevorderen.

Ook op nationaal niveau zijn de lidstaten gevraagd de focus te leggen op de drie prioritaire gebieden, namelijk toegang tot financiering, aanpak van de administratieve lasten en vergroten van de markttoegang voor MKB bedrijven. Nederland heeft op het gebied van financiering, mede in het licht van de reactie op de economische crisis, zijn beleid geïntensiveerd. Dit betreft onder andere de verruiming van de borgstellingsregeling voor het MKB. Ook heeft Nederland de betalingstermijnen door de rijksoverheid teruggebracht van 45 naar 30 dagen. Met de aanpak van administratieve lasten ligt het kabinet goed op schema. Op 12 mei jl. is uw Kamer een voortgangsrapportage regeldruk bedrijven toegekomen waarin u over de stand van zaken bent geïnformeerd. Daarnaast wordt in Nederland in de uitwerking van bedrijfseffectentoets meer aandacht gevraagd voor het MKB. Tenslotte heeft het kabinet met ingang van 1 januari 2009 het uitgangspunt van twee vaste inwerkingtredingdata en een minimale invoeringstermijn van drie maanden invoeren voor alle wetten en AMvB's met directe relevantie voor bedrijven en instellingen. Op het gebied van markttoegang wil het kabinet, mede in het licht van de economische crisis, de mogelijkheden voor het MKB om mee te doen met Europese aanbestedingen vergroten door zo spoedig mogelijk gebruik te gaan maken van één eigen verklaring. Bedrijven kunnen dan van tevoren verklaren dat zij aan de eisen voor de aanbesteding voldoen. Pas als de ondernemer de opdracht krijgt, hoeft hij/zij de verklaring met bewijsstukken te onderbouwen.

Nederland acht het van belang dat de focus op de toegang tot financiering, de aanpak van de administratieve lasten en het vergroten van de markttoegang voor MKB bedrijven behouden blijft. Nederland acht het van belang dat er voortgang wordt geboekt op deze terreinen en ziet ook een belangrijke rol voor de Raad voor Concurrentievermogen om deze te blijven monitoren. Op gebied van terugdringen van Europese regelgeving heeft Nederland 62 suggesties gedaan voor verdere reductie van de administratieve lasten in Europa. Nederland zal, zoals ook is aangegeven onder het punt betere regelgeving in deze brief, blijven aandringen op spoedige en concrete vooruitgang op dit gebied. Wat betreft het vergroten van de markttoegang hecht Nederland sterk aan een effectieve en tijdige implementatie van de dienstenrichtlijn.

Betere Regelgeving

Raadsconclusies

Tijdens de Raad zullen naar verwachting raadsconclusies worden aangenomen over de Derde Strategische Evaluatie van de Commissie over Betere Regelgeving (TK 22 212, 825). De conceptconclusies onderstrepen het belang van het EU-programma Betere Regelgeving, niet alleen als onderdeel van de Lissabonagenda maar ook in het licht van de economische crisis. In de conceptconclusies komen de *Impact Assessments*, het Actieprogramma voor administratieve lastenvermindering voor bedrijven en het vereenvoudigingsprogramma aan bod, evenals het onderwerp «toegang tot recht». Het vereenvoudigingsprogramma komt relatief beperkt aan bod. Dit komt omdat er in de evaluatie van de Commissie relatief weinig vernieuwende elementen naar voren komen. Vereenvoudiging leent zich echter, volgens Nederland, juist voor gerichte aanpak van andere belastende EU-regeldruk zoals nalevingkosten.

In de conceptconclusies worden nogmaals de vernieuwde richtlijnen voor het gebruik van *Impact Assessments* (in gebruik vanaf januari 2009) verwelkomd. De richtlijnen zorgen voor meer en betere aandacht voor effecten van voorgenomen regelgeving. De door Nederland ingebrachte suggesties zijn in deze richtlijnen overgenomen; meer aandacht voor structurele kwantificering van de administratieve lasten en een degelijke

onderbouwing van subsidiariteit en de effecten op het MKB. De conceptconclusies benadrukken daarnaast dat het Actieprogramma administratieve lastenreductie voor bedrijven tot nu toe heeft geleid tot voorstellen voor reductiemaatregelen die, volgens inschattingen van de Commissie, substantiële besparingen kunnen opleveren. De Commissie wordt daarbij opgeroepen om de reductievoorstellen in de 13 prioritaire gebieden te kwantificeren. In de conceptconclusies wordt de Commissie verder opgeroepen om de 25% reductiedoelstelling voor administratieve lasten voor ogen te houden bij het opstellen van nieuwe regelgeving en de ontwikkelingen op dit terrein goed te monitoren en te rapporteren aan de Voorjaarsraad over significante veranderingen in administratieve lasten. Tenslotte wordt de Commissie verzocht de mogelijkheden te onderzoeken om de «*High Level Group of Independent Stakeholders on Administrative Burdens*» (de Groep Stoiber) beter te betrekken bij het monitoren van de voortgang op de verschillende prioritaire gebieden.

Nederland kan de conclusies en de evaluatie verwelkomen. Inzet van Nederland blijft een netto reductiedoelstelling. Hiervoor is op dit moment echter onvoldoende draagvlak. Een jaarlijkse rapportage van de ontwikkelingen van administratieve lasten van EU-regelgeving zoals verwoord in de conceptconclusies is een stap in de richting van een netto reductiedoelstelling. Aandachtspunt is daarnaast dat specifieke administratieve lasten-doelstellingen voor alle 13 prioritaire domeinen binnen het mandaat van de huidige Commissie worden vastgesteld, zodat de komende Commissie er mee aan de slag kan. De conceptconclusies doen een oproep hiertoe. De Commissie heeft een eerste pakket reductiemaatregelen op het gebied van BTW gepubliceerd. Om het verdere proces te bevorderen heeft Nederland de Commissie een pakket met 62 concrete reductievoorstellen op 14 prioritaire domeinen toegezonden. Nederland zal bij de Commissie blijven aandringen dat zij voor het eind van haar mandaat komt met de resterende reductievoorstellen op de 13 prioritaire domeinen.

Gemeenschapsoctrooi en een systeem voor geschillenbeslechting *Voortgangsverslag en politiek akkoord*

De Raad zal aan de hand van een voortgangsverslag van gedachten wisselen over het gemeenschapsoctrooi met een bijbehorend systeem voor octrooirechtspraak. Daarnaast wordt gestreefd naar een principeakkoord over een adviesaanvraag aan het Europese Hof van Justitie over de verenigbaarheid van de door het voorzitterschap voorgestelde «gemengde overeenkomst» inzake octrooigeschillenbeslechting, met het EG-Verdrag.

Het huidige octrooisysteem in Europa is erg versnipperd, ingewikkeld, kostbaar en leidt tot grote rechtsonzekerheid. Op dit moment hebben uitvinders die hun uitvinding in meerdere lidstaten willen beschermen de keuze tussen aparte nationale octrooien of een Europees octrooi. Europese octrooien worden verleend door het Europees Octrooibureau dat is opgericht in het kader van het Europees Octrooi Verdrag (EOV). Bij het EOV zijn nu 35 landen aangesloten. Het probleem met het Europese octrooi is dat dit na verlening feitelijk uiteen valt in een bundel identieke nationale octrooirechten, die ook weer eens afzonderlijk in iedere lidstaat moeten worden gehandhaafd in geval een geschil. Dit betekent duplicatie van octrooirechten en mogelijk parallele octrooirechtzaken met niet altijd een gelijklopend eindvonnis, wat weer leidt tot hoge kosten en grote rechtsonzekerheid. Het Gemeenschapsoctrooi biedt hiervoor een oplossing, aangezien het een eenvormig en in de hele Gemeenschap werkzaam effect zal hebben. De oprichting van een systeem voor geschillenbeslechting dat de nationale rechtsgang vervangt, biedt een oplossing voor het

voeren van kostbare parallelle octrooizaken in meerdere lidstaten en vergroot daarmee de rechtszekerheid.

De problemen op het gebied van octrooien en de eerder mislukte pogingen om een Gemeenschapsoctrooi in te voeren, waren voor de Commissie aanleiding voor een stakeholderconsultatie in 2006. De resultaten hiervan laten er geen twijfel over bestaan dat het bedrijfsleven in Europa behoefte heeft aan een eenvoudige, redelijk geprijsde en degelijke octrooieregeling. In 2007 stelde de Commissie daarom in haar mededeling met de titel «Verbetering van het octrooisysteem in Europa», voor om opnieuw te proberen het Gemeenschapsoctrooi tot stand te brengen. Sindsdien wordt langs twee parallelle wegen verder gewerkt aan de realisatie van zowel een uniform systeem voor geschillenbeslechting als het gemeenschapsoctrooi, met als einddoel dat beiden gelijktijdig in werking zullen treden.

In het voortgangsrapport schetst het voorzitterschap de stand van zaken van de besprekingen over het gemeenschapsoctrooi en het systeem voor geschillenbeslechting.

Op het punt van geschillenbeslechting hebben gedetailleerde discussies plaatsgevonden over de voorstellen van het voorzitterschap. Daarin worden de volgende contouren voorgesteld: er komt één gespecialiseerd Europees octrooigerecht met in eerste aanleg één centrale afdeling en diverse lokale en regionale afdelingen, een gerecht van tweede aanleg voor het aantekenen van beroep, en een griffie. In de voorstellen zou het Europees octrooigerecht bevoegd zijn voor zowel de bovengenoemde Europese octrooien die tot stand komen in het kader van het Europees Octrooi Verdrag, als de toekomstige Gemeenschapsoctrooien. Verder kan het Europees octrooigerecht prejudiciële vragen voorleggen aan het Europees Hof van Justitie, zodat de uniformiteit van het gemeenschapsrecht gewaarborgd blijft.

Om te komen tot één Europees octrooigerecht voor zowel Europese octrooien als gemeenschapsoctrooien is een zogenaamde «gemengde overeenkomst» nodig die wordt gesloten tussen de Gemeenschap, de lidstaten en andere verdragsluitende staten van het Europees Octrooi Verdrag. Het idee van een dergelijke gemengde overeenkomst wint aan steun onder de lidstaten en ook de Commissie heeft zich hier onlangs formeel bij aangesloten. Op 20 maart jl. heeft de Commissie een ontwerp onderhandelingsmandaat voorgesteld om de onderhandelingen te kunnen starten met derde landen voor de gemengde overeenkomst. Met dit onderhandelingsmandaat heeft de Commissie voor het eerst formeel haar inzet kenbaar gemaakt ten aanzien van het systeem voor geschillenbeslechting, waarbij de bovengenoemde contouren worden ondersteund, inclusief de keuze voor een prejudiciële procedure inzake de rol van het Europees Hof van Justitie. Om verdere vooruitgang te kunnen boeken is het noodzakelijk dat nu eerst advies wordt gevraagd aan het Europees Hof van Justitie over de verenigbaarheid van de beoogde gemengde overeenkomst met het EG-Verdrag. Het voorzitterschap vraagt de Raad dan ook akkoord te gaan met het sturen van een adviesaanvraag naar het Europees Hof van Justitie.

Nederland hecht sterk aan vooruitgang op het terrein van het gemeenschapsoctrooi met bijbehorend systeem voor geschillenbeslechting. Nederland is van mening dat de totstandkoming van één uniform stelsel van octrooibeschermt en -rechtspraak van onverminderd groot belang is voor het concurrentievermogen van het innovatieve bedrijfsleven in Europa. Het innovatieve bedrijfsleven in Europa is gebaat bij een snelle invoering van een goede, snelle, kostenefficiënte en uniforme octrooierecht-spraak en gemeenschapsoctrooi. Daarmee worden de kosten voor het

bedrijfsleven aanzienlijk gereduceerd en neemt de rechtszekerheid toe. Daarom is een doorbraak op korte termijn van vitaal belang.

Ten aanzien van geschillenbeslechting is Nederland van mening dat een zo hoogwaardig mogelijk stelsel van octrooirechtspraak moet worden ontwikkeld, waarbij geen onderlinge kwaliteitsverschillen tussen de verschillende lokale rechtsinstanties kunnen ontstaan. Nederland zet zich onder andere in voor een vereenvoudigd talenregime dat uitgaat van het Frans, Engels of Duits als procestaal, met de mogelijkheid dat partijen anders overeen kunnen komen. Nederland steunt de voorstellen van het voorzitterschap en de contouren zoals geschetst in het onderhandelingsmandaat van de Commissie voor een gespecialiseerd octrooigerecht voor zowel Europese als Gemeenschapsoctrooien, met in eerste aanleg één centrale divisie en diverse lokale en regionale afdelingen en één enkele beroepsinstantie (tweede aanleg). Ook steunt Nederland de voorgestelde rol van het Europese Hof van Justitie in de vorm van een prejudiciële procedure. Tot slot geeft Nederland volledige steun aan het door het voorzitterschap voorgestelde principeakkoord met betrekking tot de adviesvraag aan het Europese Hof van Justitie.

Op het punt van het gemeenschapsoctrooi is onder andere gesproken over de financiering van het gemeenschapsoctrooi, cq. de hoogte van de jaarlijkse instandhoudingstaksen (het bedrag dat jaarlijks moet worden betaald om het octrooi in stand te houden) en de verdeling daarvan tussen de octroobureau's. Het voorzitterschap acht de besprekingen over het gemeenschapsoctrooi een goede basis voor verdere discussies de komende maanden. Het primaire punt van discussie blijft de vereenvoudiging van het talenregime. Nederland is van mening dat een oplossing voor deze discussie kan worden gevonden in een model dat uitgaat van machinevertalingen die puur informatieve doeleinden dienen. Er wordt daarbij alleen een officiële zogenaamde humane vertaling gemaakt in geval van een rechterlijke procedure.

Ruimtevaartraad

Raadsconclusies

Op initiatief van het Tsjechische EU-voorzitterschap en het Italiaanse ESA-voorzitterschap zal en marge van de aanstaande Raad van Concurrentievermogen op 29 mei a.s. de Zesde Ruimtevaartraad bijeenkomen. De Ruimtevaartraad is een gezamenlijke bijeenkomst van de Raad van Concurrentievermogen en de ESA-Ministerraad (bestaande uit de EU-27 en Noorwegen en Zwitserland). De belangrijkste reden om deze ministeriele bijeenkomst te organiseren zijn de financieel-economische crisis en het in stand houden van het momentum van gemaakte afspraken en financiering met betrekking tot GMES.

De Ruimtevaartraad wordt gevraagd in te stemmen met een aantal oriënterende standpunten ten aanzien van:

- Bijdrage van Ruimtevaart aan innovatie en de Europese concurrentiekracht. Ruimtevaart biedt volop kansen als het gaat om het verhogen van de excellentie op het gebied van kennis en het ontwikkelen van nieuwe baanbrekende technologieën en markten. Voorbeelden zijn miniaturisatie, energie-efficiëntie, autonoom opererende systemen, gezondheid, navigatie en telecommunicatie. Tevens biedt de ruimtevaart mogelijkheden voor de ontwikkeling van diensten die gebruikmaken van Galileo voor tijd- en plaatsbepaling en GMES (Global Monitoring for Environment and Security) wat betreft aardobservatie. Noodzakelijke voorwaarde hiervoor is de inbedding van ruimtevaart in de reguliere economische netwerken, clusters, infrastructuur en beleid.
- De overgang naar een operationeel GMES. Binnenkort zal de

Commissie met een meerjaren begrotingsplan komen voor GMES voor de periode 2011–2013. Hierbij zal een voorstel worden gedaan om een budget te reserveren voor de initiële operationele fase van GMES. De Ruimtevaartraad zal naar verwachting de noodzaak van consistentie van de verschillende financieringsbronnen van GMES benadrukken.

- Lange termijn maatregelen en financiering voor de GMES *Space Component*. Tijdens de ESA-Ministersconferentie, die in november jl. in Den Haag plaatsvond, zijn niet alle kosten voor de GMES-satellieten door ESA gedekt. Om in 2020 een volledig operationeel GMES te hebben, dat voldoet aan de wensen van de gebruikers, is het noodzakelijk dat de Commissie en ESA samen met EUMETSAT en de lidstaten nu gaan werken aan een strategie voor de lange termijn financiering van de GMES ruimte-infrastructuur.
- De exploratie van de ruimte. De Ruimtevaartraad verwelkomt de organisatie van een high-level-conferentie over de Europese plannen voor de exploratie van de ruimte. De conferentie zal plaatsvinden in de tweede helft van 2009.

Nederland erkent het belang van ruimtevaart voor innovatie en concurrentiekracht en de kansen die Galileo en GMES bieden voor de ontwikkeling van diensten. Nederland erkent de waarde van de investeringen die gedaan zijn in de bouw van de GMES-ruimteinfrastructuur en de meerwaarde die de GMES-diensten zullen gaan bieden. Nederland kan daarom het voorstel van de Commissie om operationeel budget te mobiliseren voor GMES voor de periode 2011–2013 in principe steunen, binnen de bestaande kaders van de Financiële Perspectieven. Over de gewenste invulling en de hoogte van het budget zal Nederland zijn standpunt nader moeten bepalen. Ook steunt Nederland de oproep van de Ruimtevaartraad aan de Commissie en ESA om zorg te dragen voor de lange termijn financiering van de GMES *Space Component* om GMES in 2020 naar de wensen van de gebruikers volledig operationeel te hebben.

Verordening voor een juridisch kader voor Europese onderzoeksinfrastructuren

Politiek akkoord

De Raad streeft naar een politiek akkoord over de het voorstel voor een verordening van de Raad voor een Communautair juridisch kader voor Europese consortia die gezamenlijk grootschalige onderzoeksfaciliteiten oprichten (Kamerstuk 2007–2008, 22 112, nr. 686). De besluitvorming over dit voorstel werd in de Raad voor Concurrentievermogen van december jl. aangehouden in afwachting van een nadere bestudering van de fiscale onderdelen van het voorstel en het advies van het Europees Parlement. Inmiddels heeft het BTW comité unaniem advies uitgebracht en is het voorstel overeenkomstig aangepast. Ook heeft het EP advies uitgebracht waarin steun werd uitgesproken voor de mogelijkheid om aan grootschalige onderzoeksfaciliteiten rechtspersoonlijkheid toe te kennen. Hierdoor lijkt een politiek akkoord mogelijk.

Aan de oprichting van internationale onderzoeksfaciliteiten zijn juridische vragen verbonden. Het bestaande juridische instrumentarium blijkt deze vragen niet allemaal bevredigend te kunnen oplossen. Het verordeningvoorstel komt aan dit knelpunt tegemoet en schept een juridisch kader dat de gezamenlijke oprichting en exploitatie van grootschalige Europese onderzoeksfaciliteiten in de EU-27 en geassocieerde landen vergemakkelijkt. De Europese Commissie krijgt de bevoegdheid om de status van Europese Onderzoeksinfrastructuur (*European Research Infrastructure*, ERI) te verlenen aan samenwerkingsverbanden van ten minste drie lidstaten (of van ten minste twee lidstaten en een geassocieerde staat). Deze status verleent aan de ERI rechtspersoonlijkheid in alle lidstaten. Het

voorstel beschrijft op hoofdlijnen de beheersstructuur van onderzoeks-faciliteiten.

Bij de besprekingen over het voorstel is de definitie van onderzoeks-infrastructuur verhelderd. In de uiteindelijke versie van de Verordening zal over een Europees onderzoeksinfrastructuur consortium (ERIC) worden gesproken. Daarnaast is een betere toegang voor (bij het EU Kader-programma) geassocieerde landen overeengekomen. EU lidstaten moeten wel over de meerderheid van de stemmen beschikken. Ook intergouvernemente wetenschapsorganisaties kunnen lid worden, echter zonder stemrecht. In de eisen voor de status van ERIC is meer nadruk op wetenschappelijke excellentie gelegd en is verduidelijkt dat ERIC ook de mobiliteit van kenniswerkers moet helpen bevorderen. Het belangrijkste resterende discussiepunt betrof de verplichting aan Lidstaten om de erkende onderzoeksinfrastructuren te beschouwen als internationale organisaties, resulterend in een verplichting om de organisatie BTW en andere (fiscale) vrijstellingen te verlenen. Het BTW comité heeft in een unaniem standpunt over de fiscale behandeling van dergelijke Europese onderzoeks-faciliteiten bevestigd dat ERIC's zouden kwalificeren als internationale organisaties in de zin van de BTW-richtlijn. Indien lidstaten besluiten een ERIC als zodanig aan te merken, en vrijstelling van BTW en accijnzen te geven, handelen zij hierdoor niet in strijd met het communautair recht. Over de vertaling van het advies van het BTW-comité naar het verordeningvoorstel wordt momenteel nog gesproken.

Nederland staat positief ten opzichte van Commissievoorstel en het eind vorig jaar bereikte onderhandelingsresultaat. Voor wat betreft het nog open staande fiscale aspect is Nederland voorstander van een regeling die een basis geeft voor gelijkwaardige en transparante fiscale behandeling van een ERIC in alle deelnemende lidstaten, die de onderhandelingen hierover kan versnellen en die voorkomt dat een deel van de onderzoeksmiddelen voor onderzoeksfaciliteiten in het land van vestiging dienen te worden besteed als BTW-uitgaven. Nederland kan akkoord gaan met inhoudelijke en procedurele verduidelijking van de Verordening in het licht van het advies van het BTW comité, mits deze geen afbreuk doet aan de fiscale autonomie van de lidstaten.

Evaluatie en effectbeoordeling van onderzoek- en technologie-programma's, voortgangsrapportage uitvoering Zevende Kaderprogramma

Raadsconclusies

De Raad zal raadsconclusies aannemen over de evaluatie en effectbeoordeling van de EU kaderprogramma's op het gebied van onderzoek en technologieontwikkeling. De Raadsconclusies vormen een reactie op de EUFORDIA-conferentie die door het Voorzitterschap was georganiseerd. Daarnaast geven de Raadsconclusies een reactie op de recente ex-post evaluatie van het EU Zevende kaderprogramma (2002–2006). Naast de aanneming van deze conclusies zal de Commissie tijdens dit agendapunt een presentatie geven over de uitvoering van het Zevende Kaderprogramma voor onderzoek en ontwikkeling (2007–2013).

Het Tsjechische voorzitterschap heeft evaluaties en effectbeoordelingen van EU Kaderprogramma's als een van de belangrijke onderwerpen voor de Raad geagendeerd. De Raadsconclusies vormen een reactie op de EUFORDIA-conferentie die door het Voorzitterschap was georganiseerd. Het doel is de ontwikkelingen in methodologie te gebruiken en ervaringen uit te wisselen zodat een goede onderbouwing gegeven kan worden van interventies op onderzoeksvlak. Tijdens de conferentie is stilgestaan bij hiervoor te gebruiken sociaal-economische methoden en analytische

hulpmiddelen voor de effectmeting, dataverzameling over deelname en onderzoeksresultaten en ontwikkeling van gezamenlijke indicatoren.

Daarnaast gaan de Raadsconclusies ook in op de ex-post evaluatie van het EU Zesde Kaderprogramma (2002–2006). Deze evaluatie is uitgevoerd door een onafhankelijk panel. Belangrijke conclusies in de ex post evaluatie zijn dat de thematische prioriteiten toegevoegde waarde hebben gegenereerd. Ook wordt in evaluatie geconcludeerd dat de activiteiten gericht op het menselijk kapitaal een groot succes zijn geweest. Het Kaderprogramma heeft daarmee bijgedragen aan de ontwikkeling van de Europese Onderzoeksruimte. Dit geldt niet alleen voor de onderzoeksprojecten, maar ook voor de stimulering van coördinatiemechanismen als ERA-netten en Europese Technologie Platforms. Het Kaderprogramma was echter beperkt in het richting de markt brengen van de ontwikkelde kennis. Het panel is uitermate kritisch over de uitvoering van het Kaderprogramma; de bureaucratie gaat ten koste van het realiseren van doelstellingen en is één van de belangrijkste drempels om te participeren. De neerwaartse trend van afname in industriële participatie, waaronder het MKB, wordt grotendeels hieraan geweten. Het panel wijst daarbij niet alleen naar de Commissie. Ook het Europees Parlement en de Raad zouden dit onvoldoende onderkennen.

In de concept raadsconclusies wordt benadrukt dat investeringen in onderzoek en ontwikkeling beter onderbouwd zouden moeten worden op grond van evaluatie en effectbeoordeling. Dit opdat de doelmatigheid en effectiviteit van deze investeringen verzekerd wordt en er gewerkt kan worden naar meer «evidence based» beleid. Een belangrijke basis voor goede evaluatie van de effecten van de Kaderprogramma's vormt de beschikbaarheid van robuuste data over deelname en onderzoeksresultaten. De Europese Commissie wordt dan ook verzocht daaraan bij te dragen. Voor wat betreft de resultaten van de KP6 evaluatie wordt de Commissie verzocht in het bijzonder aandacht te schenken aan de geconstateerde administratieve complexiteit. Een goede evaluatie begint bij het formuleren van de te bereiken doelen. De Commissie wordt dan ook uitgenodigd in haar toekomstige voorstel voor het Achtste Kaderprogramma nadrukkelijk aandacht te schenken aan de beoogde doelen van haar interventies. De Commissie en lidstaten worden uitgenodigd om de meer toekomstgerichte aanbevelingen in het ex-post evaluatierapport verder te bestuderen, waaronder de participatie van de industrie (inclusief het MKB), aantrekkelijkheid van onderzoekscarrières voor jongeren en vereenvoudiging van administratieve en financiële procedures.

Nederland kan de aandacht voor een goede evaluatie van de effecten van de (deelname aan) de EU Kaderprogramma's verwelkomen evenals de oproep richting de Commissie om te voorzien in goede data om dergelijke evaluaties mogelijk te maken. Nederland ondersteunt van harte dat aandacht geschonken moet worden aan de administratieve complexiteit van de Kaderprogramma's. Bij de besluitvorming over KP7 is hier al op ingezet, wat heeft geleid tot een aantal verbeteringen, maar in de ogen van Nederland is dit nog onvoldoende. Nederland zal hierop in zetten tijdens de vormgeving van het Kaderprogramma en tevens meenemen als aandachtspunt bij de periodieke herziening van het financieel reglement. De oproep om in de nabije toekomst een diepgaander debat te voeren over de meer toekomstgerichte aanbevelingen in het ex-post KP6 rapport sluit goed aan bij de prioriteiten van het Zweedse EU Voorzitterschap.

Onderzoeksfaciliteiten en de regionale dimensie van de Europese Onderzoeksruimte

Raadsconclusies

De Raad beoogt raadsconclusies aan te nemen over de regionale betekenis van grootschalige onderzoeksfaciliteiten.

In 2002 vormden de toenmalige EU-lidstaten en enkele (bij het EU Kaderprogramma) geassocieerde landen het Europese strategieforum voor onderzoeksinfrastructuren (ESFRI). Dat inventariseerde in 2006 35 grootschalige, pan-Europese onderzoeksinfrastructuren, waaraan in de komende 10–20 jaar op wetenschappelijke gronden behoefte bestaat. In 2008 is de roadmap geactualiseerd, waaruit nog een aantal nieuwe potentiële onderzoeksinfrastructuren is geresulteerd. De realisering van deze roadmap hangt mede af van de bereidheid van lidstaten hierin te investeren. In de Raad van maart jl. is gesproken over de noodzaak om, juist in tijden van economische crisis, niet af te zien van dergelijke investeringen of deze zelfs te versnellen. Dit is ook benadrukt in het Europese Economisch Herstel Plan.

In de concept raadsconclusies wordt het belang van de vestigingsplaats van onderzoeksinfrastructuren voor een meer evenwichtige ontwikkeling van de Europese onderzoeksruimte benadrukt. Daarbij gaat het niet alleen om de directe sociaal-economische voordelen, maar ook om het effect op aantrekkelijkheid van de vestigingsplaats voor onderzoekers. Onderzoekers willen tenslotte het liefst werken op plekken waar zij toegang hebben tot up-to-date faciliteiten. Voor het bepalen van de vestigingsplaats van onderzoeksfaciliteiten worden dan ook zowel het belang van wetenschappelijke excellentie van het onderzoek als de toegang voor onderzoekers tot deze faciliteiten benadrukt. Lidstaten en Commissie worden opgeroepen om bestaande financiële bronnen zoals Structuurfondsen en EIB-leningen zo goed mogelijk in te zetten voor de bouw, modernisering en onderhoud van faciliteiten. Verder wordt opgeroepen om criteria te ontwikkelen om de keuze van de vestigingslocatie van grote faciliteiten te vergemakkelijken. In de raadsconclusies wordt ook gereageerd op de recente mededeling over ICT infrastructuur voor «e-science» (TK 2008–2009, 22 112, nr. 848). In de conclusies wordt benadrukt dat dergelijke infrastructuur van groot belang zijn voor de verbinding van wetenschappelijke kennisbronnen ongeacht de geografische locatie. Lidstaten worden opgeroepen om in hun nationale roadmaps en programma's voor infrastructuur ook aandacht te geven aan deze categorie van infrastructuur.

Nederland hecht belang aan een snelle besluitvorming over de realisatie van de ESFRI-projecten, ook met het oog op de bijdrage van deze projecten aan het innovatievermogen van de Europese economie op langere termijn. Daarbij is een snelle besluitvorming een specifiek Nederlands belang omdat Nederlandse partijen dan namelijk hun bijdrage aan deze projecten kunnen leveren. De ontwikkeling van criteria voor de besluitvorming over vestigingslocaties kan daarom worden verwelkomd. Een belangrijk aandachtspunt voor Nederland is dat wetenschappelijke excellentie het leidend criterium blijft voor investeringsbeslissingen in onderzoeksinfrastructuur en niet geografische spreiding. De concept raadsconclusies zijn op dit punt evenwichtig geformuleerd. De verwijzingen naar ICT infrastructuur voor «e-science» sluit aan bij het Nederlandse beleid op dit gebied.

Realisatie toekomstvisie Europese onderzoeksruimte – voortgangsrapport

Raadsconclusies

De Raad zal raadsconclusies aannemen over de voortgang bij de realisering van de toekomstvisie voor de Europese onderzoeksruimte, die eind vorig jaar in de Raad werd geformuleerd. Het Tsjechische voorzitterschap heeft daartoe begin maart een seminar georganiseerd, waarbij de nadruk werd gelegd op een aantal aspecten van de genoemde toekomstvisie.

De Europese onderzoeksruimte richt zich sinds de lancering van dit streven in 2000 primair op het tegengaan van versnippering in het Europese onderzoek, het bevorderen van afstemming in het onderzoeksbeleid van lidstaten en op de totstandbrenging van een vrije onderzoekmarkt. In 2008 werd afgesproken om de ontwikkeling van de Europese onderzoeksruimte beter te volgen en de voortgang geregeld in de Raad te bespreken. Dit zou moeten gebeuren op basis van een gezamenlijk overeengekomen toekomstvisie, doelstellingen en evaluatiecriteria («Ljubljana proces»). In de Raad van 2 december jl. werd een toekomstvisie voor 2020 door de lidstaten ondersteund («ERA vision 2020»). Voor verdere invulling van de Europese Onderzoeksruimte heeft het Voorzitterschap een voortgangsverslag opgesteld. Hierin wordt met name nadruk gelegd op de acties die noodzakelijk zouden zijn om de doelmatigheid en effectiviteit van investeringen in onderzoek en ontwikkeling en de verbinding tussen onderzoek en ontwikkeling, onderwijs en innovatie (de «kennisdriehoek») te verbeteren. Ook wordt aandacht besteed aan maatregelen om te komen tot onderzoeksinfrastructuren en capaciteitsopbouw in Europa, en verbetering van het menselijk kapitaal.

De concept Raadsconclusies verwelkomen het voortgangsverslag van het Voorzitterschap en nodigt de volgende Voorzitterschappen uit een «roadmap» op te stellen van de maatregelen die de onderzoeksruimte moeten versterken. Daarnaast wordt verwezen op de noodzaak van verhoogde inspanningen om de aantrekkelijkheid van onderzoekersloopbanen te verbeteren en op het belang van de Europese samenwerking op het gebied van grootschalige onderzoeksfaciliteiten en de toegang tot deze faciliteiten. De Commissie wordt uitgenodigd om samen met de lidstaten verder te werken aan de ontwikkeling van indicatoren om de realisering van de Europese onderzoeksruimte te kunnen volgen. Deze indicatoren zullen ook afgestemd worden met de eventuele onderzoeks- en innovatiedoelstellingen in de Lissabonstrategie na 2010. In de Raadsconclusies wordt daarnaast onderstreept dat verschillende instrumenten beter op elkaar afgestemd moeten worden, onder meer met het oog op de realisering van de kennisdriehoek in de context van het Lissabonproces.

Nederland kan de inhoudelijke accenten in de raadsconclusies verwelkomen. Deze komen overeen met de prioriteiten die Nederland destijds heeft gesteld over de inhoud van de toekomstvisie. Nederland acht met name de opgenomen verwijzingen in de conclusies naar een goede interactie binnen de kennisdriehoek en het streven naar excellent onderzoek van belang. Nederland ziet daarnaast uit naar de initiatieven van toekomstige voorzitterschappen om op een meer gestructureerde wijze toe te werken aan de realisering van de «ERA-vision 2020», zoals in de raadsconclusies in het vooruitzicht gesteld.